

en temps de pau s'obtenien en petita escala i isoladament, precisava durant la guerra d'augmentar la producció per tal de treure profit del mutilat més greu; mancava també personal mèdic i auxiliar especialitzat en la matèria.

Tingué la sort Spitzky que llurs solucions pràctiques davant el problema dels mutilats fossin escoltades i sota la subvenció del govern i amb la valuosa protecció de l'arxiduc Karl Esteban fou erigit l'"Orthopädisches Spital" que arribà a tenir 3.600 llits, desfilitant per ell durant la guerra uns 30.000 ferits, dels quals 10.000 foren amputats; això explica la gran experiència de Spitzky en la cirurgia de les extremitats i el merescut prestigi de què, tant a Europa com a Amèrica, frueix.

Compte l'esmentat hospital amb diverses sales d'operacions, mecanoteràpia, electricitat, gimnàstica, massatge, röntgenteràpia, tallers de pròtesis el nombre de treballadors dels quals, arribà durant la guerra a la xifra de 700, molts d'ells mutilats, però, que amb instruments adequats, donaven un rendiment no pas menyspreable; actualment han quedat disminuïts a un centenar.

En aquest hospital es reunien metges, infermeres, practicants vinguts de diferents punts de l'imperi austro-hongarès per instruir-se en l'ortopèdia de guerra. El mèrit principal de Spitzky està en haver posat llur hospital al cap del moviment iniciat per la guerra vers la reeducació dels invàlids, que si no podien retornar al front de batalla, s'utilitzava llur capacitat petita o gran, segons els casos, pel treball a l'interior del país.

S'organitzaren escoles on mitjançant mètodes enginyosos i instruments especials (eines adaptades al membre operat) els invàlids eren ensenyats pels oficis de manyà, fuster, sabater, agricultor, sastre, etc. Aquesta bella obra de tanta transcendència social pot estudiar-se actualment allí, puix que continua en forma semblant pels nens lisiats; i és que amb un sentit pràctic i clara visió de la realitat, en fundar-se l'hospital s'imposà com a condició que en acabar-se la guerra serviria pel tractament i estada dels infants esguerrats, podent rebre totalment els beneficis d'una cirurgia-ortopèdica practicada amb el degut utilatge, clau de llur èxit i explicació de molts fracassos allà on s'exerceix en forma incompleta.

Els invàlids tenen preferència en ésser adme-

sos quan llurs molèsties (encara de la guerra) reclamen una segona intervenció. També l'educació física rep consell i guiatge des d'aquest hospital i el director explica, personalment, les lliçons als professors de gimnàstica de la ciutat de Viena i altres poblacions d'Austria.

Hans Spitzky, el meu volgut mestre, ha fet de l'"Orthopädisches Spital" un dels primers d'Europa en el seu gènere; la seva persona té més d'escultor italià que de metge vienès. Tan graciosament governa el bisturí en les delicades intervencions musculars, òssies i nervioses que maneja la forja i el martell en els tallers de pròtesis, recordant-nos, en veure'l, aquells artistes florentins del segle XVI. És norma de la seva escola la simplicitat en l'obra, ja que allò més gran és allò més senzill, diu ell.

Semblant organització té l'Ortopèdia en les universitats de Berlín (Oscar-Hélène Heims), de Munic (Orthopädisches-Klinik), de Würzburg, d'Hannover, etc., el que demostra la importància social i mèdica que es dona a l'especialitat.

Praga, capital de Txeco-Eslòvaquia, posseeix dos establiments quirúrgic-ortopèdics dignes d'esment: el Sanatori Podolí i l'Institut Jedlicka.

El primer, creat en 1914, és una institució particular per a malalts benestants, comptant amb quatre serveis: cirurgia, ortopèdia, obstetrícia i medicina general; l'Institut Jedlicka és la clínica oficial d'ensenyament i porta el nom del professor. És una obra fundada en 1911 pel tractament i educació dels infants lisiats i està sostinguda per donatius particulars; durant la guerra serví de Centre d'aparellatge i reeducació de mutilats.

Els dos establiments són veïns i s'estenen damunt els molls del riu Vitava i les fortificacions de l'antiga ciutadella de Vischrad; ambdós es caracteritzen pels procediments originals d'educació pels nens lisiats i llur magnífic utilatge. El director del Sanatori Podolí, doctor Hanausek, ve emprant un procediment personal per tal de corregir les escoliosis molt interessant.

Encara que no sigui objecte principal d'aquestes notes, esmentarem l'organització que la cirurgia-ortopèdica ha pres a França en forma de sanatoris marítims i la creació de dispensaris i serveis adjunts a les càtedres de cirurgia infantil des d'on es fa una selecció dels malalts que han d'ésser enviats a fer la cura sanatorial; és de remarcar que la tendència que fins ara manifesta-